

Til Kunnskapsdepartementet

Vår ref.:
BJDeres ref.:
[Navn]Dato:
3. juni 2024

Teknas innspill til forslag om endringer i forskrift om opptak til høyere utdanning og forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 107 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Tekna organiserer blant annet lektorer i realfag i skolen og vitenskapelig ansatte både ved de ulike lærerutdanningene og ved de tekniske og naturvitenskapelige studiene i høyere utdanning.

Forslag om å åpne for at universiteter og høyskoler kan søke om dispensasjon fra nivåkravene til lærerutdanningene

Nivåkrav til lærerutdanningene

Regjeringen vil opprettholde nivåkrav til lærerutdanningene – inntil videre. Departementet viser til at det er krevende å gjøre effektanalyser av innføring av nivåkrav, men ser tendenser til at gjennomføringen av grunnskolelærer- og lektorutdanningene har økt. Både god rekruttering og høy gjennomføringsgrad i studiene er viktig, og Tekna vil advare mot å avvikle nivåkravet før man har et bedre kunnskapsgrunnlag om effekter. Det vil være svært uheldig å fjerne et tiltak som har virkning for gjennomføringsgraden.

Tekna mener videre at det må foreligge en grundigere og mer langsiktig prosess før man vurderer å fjerne nivåkravene. Tekna støtter målet om å øke rekrutteringen til læreryrket, men det er uheldig å gjøre for hastige vedtak for å bøte på en situasjon som er akutt i dag. Det er et stort behov for flere faglig dyktige lærere i skolen, men utfordringen med lavt søkertall bør ikke løses gjennom å fjerne kravene til faglig dyktighet.

Tekna mener at opplæringen og innsatsen på videregående skole skal være det viktigste grunnlaget for kvalifisering til høyere utdanning. Tekna mener det vil svekke insentivene for å jobbe godt med fagene på videregående når man firer på nivåkravene til høyere utdanning.

Det langsiktige målet er at vi skal sikre rekruttering av lærerstudenter som har et godt faglig grunnlag fra videregående opplæring. Å senke disse kravene vil kunne svekke lærerstudiets anerkjennelse og deretter også læreryrkets omdømme som et kunnskapsyrke av høy kvalitet.

Det må også jobbes videre med å utvikle kvaliteten i lærerutdanningene. Man bør se på hvordan oppfølgingen i praksisperioden kan bli bedre og hvordan det kan legges til rette for tettere samarbeid og oppfølging fra de vitenskapelig ansatte. Det bør også ses på justeringer av innholdet i grunnskolelærerutdanningene gjennom den varslede gjennomgangen av rammeplanene mm. Det er også grunn til å understreke at det ikke bare er kvaliteten i utdanningen, men også rammevilkårene i yrket som påvirker rekrutteringen til lærerutdanningene.

Tekna mener nivåkravet for opptak til lærerutdanningene må opprettholdes.

Dispensasjon fra nivåkravet

For å øke rekrutteringen til lærerutdanningene foreslår departementet å gi institusjonene mulighet til å søke dispensasjon fra nivåkravene.

Norge er et lite land med en spredt utdanningssektor. De fleste studenter ønsker seg til større studiemiljøer. I praksis kan dette medføre at lista blir lagt lavere for inntak ved distriktsnære og desentrale utdanninger enn kravene ved større, etablerte lærerutdanningsinstitusjoner. Tekna er redd for at vi vil kunne se utvikling av et A- og B-lag innen lærerutdanningene.

Tekna mener for øvrig at det er viktig å bygge gode og solide lærerutdanninger, med store fagmiljøer og god tilgang til vitenskapelig ansatte. Og tiltak for å desentralisere utdanningene og øke attraktiviteten til distriktsnære utdanningstilbud må ikke gå på bekostning av de større etablerte utdanningene i mer sentrale områder.

Tekna støtter derfor ikke forslaget om muligheter for dispensasjon fra nivåkravet.

Departementet viser til at institusjonen, for å få dispensasjon, skal godtgjøre at de har tiltak rettet mot dem som blir tatt opp i utdanningen som ivaretar det hensynet nivåkravet er ment å ivareta. Det vises til forsterket oppfølging som er tilpasset studentenes behov.

Tekna ber departementet konkretisere hva som ligger i dette og hvordan dette skal kunne gjennomføres, og vil igjen påpeke at dette krever økte ressurser i lærerutdanningene.

Tekna mener vi med et slikt system legger oppgaver til lærerutdanningsinstitusjonen som egentlig tilligger videregående skole å ivareta. Det er behov for en rolleavklaring for hvor ansvaret for et tilstrekkelig nivå skal ligge.

Departementet foreslår at endringene blir innført fra opptaket til studieåret 2025–2026, men at det blir innført en overgangsordning som gjør det mulig å gi opptak lokalt til søkere som ikke oppfyller nivåkravet allerede til studieåret 2024–2025.

Å foreslå en ordning som skal gjelde fra høstens inntak etter at søknadsfristen til studiene er over, er svært uheldig. Institusjonene har ikke fått forberedt et slikt grep på en god måte og gjort gode vurderinger av om man skal søke dispensasjon eller ikke. Raske endringer, uten muligheter for institusjonene til å gjennomføre forutgående vurderinger av mulighetsrommet og mulige konsekvenser, er ressurskrevende og skaper unødig uro.

Tekna støtter ikke forslaget om en overgangsordning og ber regjeringen avstå fra å gi dispensasjoner for studieåret 2024-2025.

Forslag til endringer i praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)

Midlertidig mulighet til PPU basert på bachelorutdanning

Tekna mener som utgangspunkt at alle lærere og lektorer skal ha en mastergrad med faglig fordypning. Tekna er svært opptatt av at lektorer i både grunn- og videregående skole skal ha solid faglig fordypning i faget de underviser i. Tekna mener det er helt nødvendig å sikre at flere kandidater med faglig tyngde får mulighet til en karriere i skolen.

Departementet foreslår at utdanningsinstitusjonene, i en overgangsperiode fram til 2030, kan ta opp søkere med relevant bachelorgrad og minst to års relevant arbeidserfaring fra skolen, til PPU på 60 studiepoeng.

Tekna mener at forslaget om å fire på kravet til master ved opptak til PPU, er en vei å gå får å øke rekrutteringen blant dem som allerede har to års relevant erfaring og som har et faglig nivå som tilfredsstillende lovkravene, gitt den lærerkrisen vi står i.

I dag kan institusjoner som tilbyr toårig påbygging til mastergrad i undervisningsfag i skolen, tilby praktisk pedagogisk utdanning integrert i masterstudiet over minst tre år. For å få utferdiget vitnemål om fullført PPU, må masterutdanninga være bestått. Tekna mener dette er en god modell, men at

den må tilpasses studentgruppen slik at de har mulighet for å gjøre dette parallelt med arbeid i skolen.

Tekna mener at det er viktig at det ikke blir faglige snarveier inn til læreryrket. De femårige integrerte utdanningene eller en faglig master med en PPU må fortsatt være hovedveiene inn i læreryrket. Det er derfor viktig at en dispensasjon fra masterkravet blir en midlertidig ordning. Ved innføring av en slik midlertidig ordning, må det ikke fires på lovfestede krav til kompetanse for å undervise i fagene. Tekna mener man må sikre at alle lærere har fordypning i fagene de underviser i.

Tekna støtter derfor forslaget om dispensasjon fra masterkravet for opptak til praktisk-pedagogisk utdanning, når dette innføres som en midlertidig ordning, for å sikre at de som jobber i skolen gis mulighet til en lærerutdanning og kvalifiseres til fast stilling.

De som har annen yrkesbakgrunn med minst to års relevant erfaring med undervisning og en solid fagbakgrunn, må kunne få en tilpasset og fleksibel PPU. Det kan for eksempel dreie seg om forsterket praksis ved egen skole, mot fritak av andre obligatoriske aktiviteter i studiet.

Tekna mener at det er hensiktsmessig å justere PPU og tilpasse studiet til den bakgrunn man har. Vi mener det er flere endringer som må gjøres for gruppen søkere som ikke kommer rett fra studier. Dette er ofte kandidater som har tilegnet seg ferdigheter som nyutdannede ikke har. Det er derfor behov for å se på PPU og gjøre justeringer på bakgrunn av studentenes kompetanse – en form for realkompetansevurdering.

De som går inn i læreryrket med en bachelor, 2 års praksis og en master i PPU vil i noen tilfeller ha et svakere faglig grunnlag for undervisning, sammenlignet med de som har master i disiplin-faget og bygger på med PPU. Men dette kan man kompensere for i etterkant, noe Tekna mener bør innføres som et krav.

Tekna mener det er nødvendig at man i kompetanseprogrammet «Kompetanse for kvalitet», eller gjennom andre finansieringsordninger, gir tilbud om videreutdanning til lærere som ikke oppfyller masterkravet i fagene de underviser i.

Dette bør inngå som et særskilt tilbud, i tillegg til etter- og videreutdanningstilbudet som alle lærere får. Det må tilføres friske midler til dette.

PPU som masterprogram

Departementet foreslår å åpne for at institusjonene kan ta opp søkere med relevant bachelorgrad til en master i PPU på 120 studiepoeng. Dette er en løsning som man har utviklet ved Universitetet i Oslo, og modellen henter elementer fra både lektorprogrammene og PPU.

Tekna mener modellen som er utviklet ved Universitetet i Oslo kan være en måte å videreutvikle lærerutdanningen på, men vil be departementet sikre at utdanningen ivaretar behovet for et høyt nivå på fagkunnskapen i undervisningsfagene i dette løpet.

Vi ber regjeringen følge med på om et slikt program vil rekruttere studenter fra disiplin-fagene innen områder hvor det er svært viktig å opprettholde tilgangen på studenter til masternivået. Vi viser særlig til MNT-fagene. Dersom programmet som det her er snakk om påvirker søkingen MNT-fagene, må det iverksettes tiltak for å hindre en negativ utvikling.

Tekna viser til at innføring av studieavgift på studenter utenfor EØS/Sveits har hatt store konsekvenser for rekruttering disiplin-fagene innen realfag.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten

Generalsekretær